

Joanna Owczarczyk¹, Elżbieta Krajewska-Kułałak², Jolanta Lewko²

¹Oddział Chirurgii z pododdziałem Urologii Szpital MSWiA w Białymstoku

²Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Poziom wiedzy studentów pielęgniarstwa w zakresie wybranych faktów z historii i tradycji zawodu

The level of knowledge of nursing students in range of selected facts from the history and traditions of profession

STRESZCZENIE

Wstęp. We współczesnym świecie symbolika życia społecznego przeżywa kryzys.

Cel pracy. Ocena poziomu wiedzy studentów pielęgniarstwa w zakresie wybranych faktów z historii i tradycji zawodu oraz ich zapotrzebowania na takie informacje.

Materiał i metody. Badaniem objęto 100 studentów pielęgniarstwa. W badaniu wykorzystano kwestionariusz ankiety.

Wyniki. Nie sprawiło problemów rozpoznanie Florence Nightingale (94% studentów grupy I i 90% grupy II), a najwięcej – rozpoznanie Wandy Żurawskiej (26% z grupy I) i Jadwigi Łżyckiej (8% z grupy II). Generalnie studenci z grupy I udzielili ogółem 48% poprawnych odpowiedzi, zaś z grupy II – 42%. Najbardziej znaczącą postacią okazała się Hanna Chrzanowska (58% z grupy I i 48% z grupy II). Historyczne wzory osobowe pielęgniarek są nadal aktualne w opinii 40% osób z grupy I i 26% z grupy II. Zdaniem 78% z grupy I i 61% z grupy II należy kultywować tradycje pielęgniarstwa związane z zawodem. Za najważniejszą tradycję uznano czepkowanie – 72% z grupy I i 68% z grupy II. Powinno się uczyć studentów historii zawodu zdaniem 52% osób z grupy I i 58% z grupy II. Przekazywane im treści z historii zawodu za wystarczające uznało 66% studentów z grupy I i 28% z grupy II.

Wnioski. Poziom wiedzy studentów w zakresie wybranych faktów z historii i tradycji pielęgniarstwa jest niedostateczny. Większą wiedzę posiadali studenci I roku studiów licencjackich w porównaniu ze studentami I roku studiów magisterskich. Wyniki badań sugerują, że liczba godzin dydaktycznych poświęconych na przekazanie studentom wiedzy z zakresu historii zawodu jest niewystarczająca.

Problemy Pielęgniarstwa 2012; 20 (4): 480–486

Słowa kluczowe: historia, pielęgniarstwo, studenci, wiedza

ABSTRACT

Introduction. In the contemporary world, social symbolism in crisis.

Aim of the study. To evaluate the level of the nursing students' knowledge of selected facts from the history and traditions of the profession and its need for such information.

Material and methods. The study included 100 nurse's students. In the study, we used a questionnaire.

Results. Do not recognize the problems caused Florence Nightingale (94% of the students in Group, I and 90% in group II), and the highest – to recognize Wanda Zurawski (26% of group, I) and Hedwig Łżyckiej (8% in group II). Generally, students in Group I gave a total of 48% of correct answers, while in Group II – 42% of the responses. The most prominent person was a Hanna Chrzanowska (58% in Group, I and 48% in Group II). Historical patterns of personal nurses are still valid in the opinion of 40% of group, I and 26% in group II. Cultivate the traditions associated with the profession of nursing, according to 78% of group, I and 61% in group II. The most important was the tradition of caps – 72% in group, I and 68% in group II. Students should be taught the history of the profession believe 52% of group, I and 58% in group II. Communication of the content of the history of the profession as sufficient found 66% of the students in Group I and 28% in group II.

Adres do korespondencji: prof. dr hab. n. med. Elżbieta Krajewska-Kułałak, Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, ul. M. Curie-Skłodowskiej 7a, 15–096 Białystok, tel.: 85 748 55 28, e-mail: elzbieta.krajewska@wp.pl

Conclusions. The level of knowledge of students of the Medical University of Białystok in the selected facts of history and tradition of nursing is insufficient. The first-year undergraduate students had greater knowledge compared to the first-year Master's program. The results suggest that the number of teaching hours devote to provide students with knowledge about the history of nursing is insufficient.

Nursing Topics 2012; 20 (4): 480–486

Key words: history, nursing, students, knowledge

Wstęp

„Historia jest świadkiem czasu, światłem prawdy, życiem pamięci, nauczycielką życia, zwiastunką przyszłości” [1]. Rzymski poeta Cyceon głosił, że „nie znając swojej historii idziemy przez życie „jak dzieci” [za: 1]. To dzięki historii człowiek zyskuje życiową mądrość, nabiera szacunku do samego siebie i innych, a wiedza o poprzednikach sprawia, że staje się dumny z ich postaw i osiągnięć [2, 3].

Historia pielęgniarstwa, rozumiana jest jako dzieje rozwoju myśli i praktyk w zakresie pielęgnowania [3, 4]. Warto w tym miejscu podkreślić, że od początków swego istnienia człowiek podejmował czynności mające na celu utrzymanie zdrowia i życia, które stanowiły fundament ludzkiej aktywności. Historia pielęgniarstwa jest również nierozdzielnie związana z historią medycyny. Znajomość historii przyszłej profesji wydaje się być bardzo ważnym elementem, niezbędnym we właściwym wyborze drogi zawodowej.

W pielęgniarstwie polskim, szczególnie w przeszłości, przywiązywano dużą uwagę do opisywania i stosowania symboli zawodowych w kształceniu pielęgniarzek oraz celebrowania uroczystości zawodowych, między innymi Międzynarodowego Dnia Pielęgniarki, bądź świąt rocznicowych, na przykład jubileuszu Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego.

Pielęgniarstwo w trakcie swojej długoletniej historii wykształciło system symboli, które stanowią istotny element kultury zawodowej i poprzez które przekazywana jest informacja, kim jest pielęgniarka i pielęgniarstwo oraz jakie wartości są istotne w tym zawodzie [5]. W ostatnim okresie można zaobserwować powrót do ceremoniału zawodowego w pielęgniarstwie i kultywowania symboliki zawodowej pielęgniarstwa na wielu polskich uczelniach. Uczelnie i wyższe szkoły zawodowe kształcące pielęgniarki przywracają na przykład uroczystość czepkowania studentów pielęgniarstwa.

Głównym celem pracy była ocena poziomu wiedzy studentów kierunku pielęgniarstwo Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku w zakresie wybranych faktów z historii i tradycji zawodu oraz ich zapotrzebowania na takie informacje. Za cele szczegółowe przyjęto ocenę:

— poziomu wiedzy studentów kierunku pielęgniarstwo I roku studiów pierwszego stopnia oraz I roku studiów drugiego stopnia w zakresie wybranych faktów z historii i tradycji zawodu;

— sięgania po wzorce osobowe, ich znajomość oraz potrzeby kultywowania tradycji zawodowych;

— zapotrzebowania studentów na poszerzenie wiedzy w powyższym zakresie.

Materiał i metody

Badanie przeprowadzono od października do grudnia 2011 roku po uzyskaniu zgody Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku (R-I-002/140/2011).

Badaniem objęto dwie grupy studentów kierunku pielęgniarstwo Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku: 50 osób z I roku studiów pierwszego stopnia stacjonarnych (grupa I) oraz 50 z I roku studiów drugiego stopnia stacjonarnych, nieaktywnych zawodowo (grupa II).

W badaniu zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety własnego autorstwa zawierającego w części I — 6 pytań metryczkowych, w części II — 26 zasadniczych, dotyczących między innymi znajomości symboli zawodowych, faktów z rozwoju szkolnictwa pielęgniarstwa, wzorów osobowych, działalności towarzystw pielęgniarstwa. Kwestionariusz opracowano na podstawie literatury [6–9] i własnych przemyśleń.

W analizie statystycznej wykorzystano test Chi² z poprawką Yates'a. Poziom istotności statystycznej przyjęto na poziomie $p \leq 0,05$.

Wyniki

W I grupie studentów 98% ankietowanych, a w grupie II — 100% stanowiły kobiety. Średnia wieku I grupy badanych to $20 \pm 1,32$ lata; grupy II — $24 \pm 5,12$ lata. Po 66% badanych obu grup mieszkało w mieście, pozostali na wsi.

Studentów zapytano, kto jako pierwszy nazwał Florence Nightingale panią z lampą. O tym, że tak nazwali ją żołnierze–pacjenci szpitala na Krymie wiedziało 49 osób z I grupy oraz 39 z grupy II ($p = 0,547$).

Datę powstania pierwszej Szkoły Pielęgniarstwa — 1860 rok — znało 34 osoby z I grupy oraz 26 z grupy II ($p = 0,531$).

Podstawowe symbole pielęgniarstwa, takie jak: mundur pielęgniarstwa, czepki pielęgniarstwa, hymn pielęgniarstwa i lampkę oliwną, prawidłowo wskazało po 34 studentów z obu grup ($p = 1,00$).

Rok 1876, jako datę pojawienia się pierwszych czepków znało 35 osób z I oraz 25 osób z II grupy ($p = 0,309$).

O tym, że hymn pielęgniarski napisano w 1935 roku wiedziały 22 osoby z grupy I i 23 z grupy II ($p = 0,989$).

Znajomością 1989 roku, w którym na posiedzeniu plenarnym Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego, zatwierdzono Hymn Pielęgniarski, wykazało się 11 studentów z grupy I oraz 2 z grupy II ($p = 0,039$).

Wiek XVII, jako okres, z którego pochodzi dokładny opis stroju pielęgniarskiego podało po 20 osób z obu grup ($p = 1,00$).

Pierwsze uroczyste czepkowanie odbyło się w 1911 roku w opinii 19 studentów z grupy I oraz 22 z grupy II ($p = 0,926$).

Takie ceremonie związane z zawodem pielęgniarki jak: czepkowanie, paskowanie, ślubowanie, Międzynarodowy Dzień Pielęgniarki znało 21 badanych z grupy I oraz 19 z grupy II ($p = 0,936$).

Rok 1991, w którym czepek zastąpiono identyfikatorem podało 23 osoby z grupy I oraz 30 z grupy II ($p = 0,543$).

O tym, że w 1911 roku powstała pierwsza szkoła pielęgniarska w Polsce wiedziało 26 studentów grupy I oraz 24 z grupy II ($p = 0,936$).

Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie funkcjonuje od 1957 roku, wiedziało o tym 21 badanych z grupy I oraz 24 z grupy II ($p = 0,846$).

Znajomością roku (1925), od którego funkcjonowało Polskie Stowarzyszenie Pielęgniarek Zawodowych, wykazało się 16 badanych z grupy I oraz 6 z grupy II ($p = 0,089$).

Wiedzę, że 12 maja świętuje się jako Dzień Pielęgniarki na pamiątkę dnia urodzin Florence Nightingale posiadało 46 osób z grupy I oraz 26 z grupy II ($p = 0,098$).

O tym, że w 1912 roku zgodnie z Uchwałą IX Konferencji Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (Waszyngton 16 maja 1912) ustanowiono medal imienia Florence Nightingale, jako najwyższe międzynarodowe odznaczenie przyznawane pielęgniarkom i pielęgniarzom wiedziało 17 osób z grupy I oraz 17 z grupy II ($p = 1,00$).

Przekonanych, że pierwszy w Europie wydział pielęgniarstwa na uczelni wyższej powstał w Lublinie było 7 studentów z grupy I oraz 10 z grupy II ($p = 0,681$).

Międzynarodowa Rada Pielęgniarek (ICN, *International Council of Nurses*) powstała w 1899 roku w opinii 9 respondentów z grupy I oraz 10 z grupy II ($p = 0,968$).

Właściwą datę (1961 rok) powstania z inicjatywy Jadwigi Kaniewskiej-Iżyckiej Izby Historycznej i Archiwum PTP znało 23 studentów z grupy I oraz 21 z grupy II ($p = 0,943$).

Wskazania respondentów na pytania od 1–18 wśród studentów z grupy I i II grupy przedstawiono w tabeli 1.

Wykazano zależności między badanymi grupami, w liczbie odpowiedzi prawidłowych dla pytania 6 ($p = 0,039$), odpowiedzi nieprawidłowych dla pytania 1 ($p = 0,015$) oraz odpowiedzi nieprawidłowych dla pytania 14 ($p = 0,0015$).

W kolejnym pytaniu studenci mieli wskazać najbardziej znaczące dla ankietowanych wybitne postacie polskiego pielęgniarstwa. Najczęściej wskazywaną postacią w obu grupach była Hanna Chrzanowska — wymieniło ją 58% badanych z grupy I i 48% z grupy II. Wyniki zamieszczono w tabeli 2.

Wykazano istotne statystycznie różnice pomiędzy badanymi grupami, w liczbie prawidłowych odpowiedzi dotyczących rozpoznania Zofii Szlenkierówny ($p = 0,047$) i Jadwigi Kaniewskiej-Iżyckiej ($p = 0,05$).

O tym, że historyczne wzory osobowe pielęgniarek są nadal aktualne bardziej przekonani byli studenci grupy I (40%), niż z drugiej (26%). Odmiennie zdanie prezentowało 30% osób z grupy I oraz 38% z grupy II, a 30% z grupy I oraz 36% z grupy II było w tej kwestii niezdecydowanych ($p > 0,05$).

Zapytani, czy odwołują się do jakiegoś historycznego wzoru osobowego pielęgniarek, stwierdzili, że z reguły nie czynią tego (48% badanych z grupy I oraz 58% z grupy II). Po 6% badanych studentów z obu grup wskazało osobę Florence Nightingale, a 48% ankietowanych z grupy I oraz 38% z grupy II nie wypowiedziało się jednoznacznie ($p > 0,05$).

W kwestii kultywowania tradycji pielęgniarskich studenci obu grup (78% z grupy I oraz 61% z grupy II) uważali, że należy je pielęgnować. Takiej potrzeby nie widziało 10% badanych z grupy II, a trudności z deklaracją miało 22% ankietowanych z grupy I i 29% z grupy II ($p > 0,05$).

Zarówno dla studentów z grupy I (72%), jak i grupy II czepkowanie (68%) było szczególnie istotnym momentem w ich życiu. Ważną tradycją w opinii respondentów było także ślubowanie (24% z grupy I oraz 26% z grupy II), a mniej istotne — obchody Międzynarodowego Dnia Pielęgniarki (12% z grupy I oraz 8% z grupy II) oraz paskowanie (4% z grupy I oraz 2% z grupy II) — $p > 0,05$.

Obie grupy badanych (52% z grupy I oraz 58% z grupy II) zgodnie odpowiedziały, że powinno się uczyć studentów historii zawodu. Odmienną opinię wyraziło 18% z grupy I oraz 16% z grupy II, a problem z jednoznaczną deklaracją miało 30% z grupy I i 26% z grupy II ($p > 0,05$).

Z opinią, że w procesie kształcenia realizowanym na studiach pierwszego stopnia zakres zagadnień poświęconych historii zawodu jest wystarczający zgodziło się 66% studentów z grupy I oraz 28% z grupy II ($p = 0,03$). Za obszerne uważało je 14% osób z grupy I oraz 12%

Tabela 1. Liczba odpowiedzi prawidłowych i nieprawidłowych udzielanych na pytania nr 1–18 wśród studentów
Table 1. Number of valid and invalid answers provided to questions 1–18 among students

Rodzaj odpowiedzi	Numer pytania i liczba odpowiedzi																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Grupa I																		
Prawidłowe	49	34	34	35	22	11	20	19	21	23	26	21	16	46	17	7	9	23
Nieprawidłowe	1	16	16	15	28	39	30	31	29	27	24	29	34	4	33	43	41	27
Grupa II																		
Prawidłowe	39	26	34	25	23	2	20	22	19	30	24	24	6	26	16	10	10	21
Nieprawidłowe	11	14	16	25	27	48	30	28	31	20	26	26	44	24	34	40	40	29
Razem																		
Prawidłowe	88	60	68	60	45	13	40	31	40	53	50	45	22	72	33	17	19	44
Nieprawidłowe	12	40	32	40	55	87	60	69	60	47	50	55	78	28	67	83	81	56
1. Osoby, które pierwsze nazwały Florence Nightingale „panią z lampą”																		
2. Rok powstania pierwszej Szkoły Pielęgniarstwa																		
3. Podstawowe symbole pielęgniarstwa																		
4. Rok pojawienia się pierwszych czepków																		
5. Rok napisania hymnu pielęgniarstwa																		
6. Rok zatwierdzenia na posiedzeniu plenarnym ZGPTP Hymnu Pielęgniarstwa																		
7. Okres, z którego pochodzi dokładny opis stroju pielęgniarstwa																		
8. Rok pierwszego uroczystego czepkowania																		
9. Ceremonie związane z zawodem pielęgniarstwa																		
10. Rok zastąpienia czepka identyfikatorem																		
11. Rok powstania pierwszej Szkoły Pielęgniarskiej w Polsce																		
12. Rok powstania PTP																		
13. Rok powstania Polskiego Stowarzyszenia Pielęgniarek Zawodowych																		
14. Wydarzenie, na pamiątkę którego 12 maja świętujemy Dzień Pielęgniarki																		
15. Rok ustanowienia medalu imienia Florence Nightingale																		
16. Rok powstania pierwszego w Europie Wydziału Pielęgniarstwa na uczelni wyższej																		
17. Rok powstania ICN																		
18. Rok powstania Izby Historycznej i Archiwum PTP																		

z grupy II. Jako ubogie określiło je 18% badanych z grupy I oraz 6% z grupy II, a problem z odpowiedzią miało 14% respondentów z grupy I oraz 44% z grupy II ($p > 0,05$).

W ostatnim pytaniu należało rozpoznać na zdjęciu sześć wybitnych postaci pielęgniarstwa: Elżbietę Rabowską, Florence Nightingale, Hannę Chrzanowską, Jadwigę Kaniewską-Iżycką, Wandę Żurawską i Zofię Szlenkierównę. Studentom większych problemów nie sprawiło rozpoznanie Florence Nightingale — rozpoznała ją 94% badanych z grupy I oraz 90% z grupy II ($p > 0,05$). Pozostałe dane zamieszczono w tabeli 3.

Dyskusja

W opinii Dunaja [10] „tradycja to zasady postępowania, obejmujące poglądy, wiadomości przechodzące z pokolenia na pokolenie, przekazywanie tych zasad, obyczajów następnym pokoleniom. W ramach tego pojęcia wyróżnia się następujące zwroty: tradycja rodzinna, ustna, długotrwała. Tradycje narodowe, siła tradycji, przywiązanie do tradycji, pielęgnowanie, podtrzymywanie tradycji, zerwanie z tradycją, postępowanie zgodne z tradycją”.

Goworek i wsp. [11] oceniali poziom wiedzy 400 studentów pielęgniarstwa I, II i III roku studiów pierw-

Tabela 2. Opinia badanych na temat najbardziej znaczących postaci polskiego pielęgniarstwa
Table 2. The respondents' opinion on the most prominent persons in Polish nursing

Postać	Grupa I		Grupa II	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Maria Babicka-Zachertowa	30%	70%	16%	84%
Hanna Chrzanowska	58%	42%	48%	62%
Maria Epsteinówna	6%	94%	4%	96%
Jadwiga Kaniewska-Iżycka	24%	76%	20%	80%
Teresa Kulczyńska	12%	88%	20%	80%
Helena Nagórska	6%	94%	8%	92%
Elżbieta Rabowska	6%	94%	12%	88%
Helena Rabowska-Witkiewicz	4%	96%	18%	84%
Helena Radlińska	32%	68%	40%	60%
Jadwiga Suffczyńska	4%	96%	2%	98%
Zofia Regina Szlenkierówna	34%	66%	18%	82%
Wanda Żurawska	16%	84%	18%	82%

Tabela 3. Rozpoznanie na zdjęciach wybranych wybitnych postaci pielęgniarek
Table 3. Recognition of the photos of selected prominent nurses

Postać	Grupa I		Grupa II	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Elżbieta Rabowska	94%	6%	90%	10%
Florence Nightingale	36%	64%	12%	88%
Hanna Chrzanowska	36%	64%	28%	72%
Jadwiga Kaniewska-Iżycka	52%	48%	26%	74%
Wanda Żurawska	26%	74%	20%	80%
Zofia Szlenkierówna	28%	72%	8%	92%

szego stopnia kierunku pielęgniarstwo Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w zakresie wybranych faktów z historii oraz tradycji zawodu i wykazali, że wiedza badanych z zakresu historii zawodu pielęgniarki/pielęgniarska jest niedostateczna, ponieważ odpowiedzieli oni prawidłowo jedynie na 50,7% pytań zawartych w ankiecie.

Prawidłowej odpowiedzi na pytanie, kto jako pierwszy nazwał Florence Nightingale „panią z lampą” udzieliło 80,7% badanych z badania Goworek i wsp. [11], a w obecnym badaniu — 98% studentów licencjatu oraz 78% studentów studiów II stopnia.

Mniej niż połowa respondentów z badania Goworek i wsp. [11] znała pochodzenie daty Dnia Pielęgniarki, a w obecnym badaniu prawidłowej odpowiedzi

udzieliło 92% badanych studentów licencjatu oraz 52% studentów studiów II stopnia.

W badaniu Goworek i wsp. [11] 2/5 respondentów wiedziało, że pierwszy w Europie Wydział Pielęgniarstwa na uczelni wyższej otworzono w Lublinie, zaś w niniejszym badaniu przekonanych o tym było jedynie 14% studentów studiów licencjackich i 20% studentów studiów II stopnia.

We współczesnej rzeczywistości, według Dalkowskiej i wsp. [12] zawód pielęgniarki zyskał nowy wymiar i rangę. Jest zawodem w pełni samodzielnym, chronionym przez ogólnopolski samorząd zawodowy, dlatego fakt, że nie dla wszystkich studentów kierunek pielęgniarstwo jest ich wymarzeniem, może budzić niepokój. Jednocześnie nasuwa się pytanie, czy jest to w takim razie

zawód, który będą wykonywać z pasją i poświęceniem? Może dlatego też nie znają i nie chcą poznać korzeni ani wzorców osobowych? A przecież w historii pielęgniarstwa, zwłaszcza polskiego, można odnaleźć wiele postaci wybitnych, nieprzeciętnych i niepowtarzalnych [12].

Badania Franek i wsp. [7] przeprowadzone w roku akademickim 2006/2007 w grupie 35 pielęgniarek pracujących w swoim zawodzie i równocześnie uzupełniających wyższe wykształcenie pielęgniarstwo w formie studiów licencjackich na kierunku pielęgniarstwo na Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku Białym, wykazały, iż osoby badane rozumiały wzór osobowy jako zespół cech (8 osób), postawę (4 osoby) lub zachowanie (1 osoba). W opinii respondentów jego główną funkcją (15 wypowiedzi) było nakłanianie do naśladowania i prezentowanie cech obowiązujących w danym środowisku, koniecznych w pracy z drugim człowiekiem lub charakterystycznych dla danego stanowiska pracy. Większość ankietowanych (71%) utożsamiała pojęcie „wzoru osobowego” z „ideałem osobowym”, przynajmniej w tej dziedzinie, która jest przedmiotem ich aspiracji i zainteresowań [7].

W obecnych badaniach najbardziej znaczącą postacią dla studentów zarówno studiów licencjackich, jak i magisterskich okazała się Hanna Chrzanowska. Większych problemów nie sprawiło studentom rozpoznanie na zdjęciach Florence Nightingale. Najwięcej problemów mieli natomiast z rozpoznaniem Wandy Żurawskiej — tylko 26% badanych z licencjatu wskazało poprawnie jej osobę na zdjęciu.

W opinii Franek i wsp. [7], wzory osobowościowe mogą mieć potencjalny wpływ na życie ludzi. We wspomnianym wcześniej badaniu 60% pielęgniarek stwierdziło, że wzory osobowe mogą pomagać w rozwoju osobistym, zwłaszcza w kształtowaniu własnej osobowości lub w kształtowaniu własnego systemu wartości, 30% uważało, że mogą być pomocne nawet w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego (związanych z pracą, wychowaniem dzieci i pokonywaniem codziennych trudności, a 11% wskazało również na ich rolę w kształtowaniu relacji z ludźmi (zarówno ogólną współpracę w grupie, jak i pomaganie innym) [7].

Obecnie 30% badanych studentów studiów licencjackich i 38% studiów II stopnia uważało, że historyczne wzory osobowe pielęgniarek nie są już aktualne i jedynie po 6% badanych studentów obu grup twierdziło, że odwołują się do historycznych wzorów osobowych pielęgniarek, wskazując na osobę Florence Nightingale.

W opinii Łukasz-Paluch i Franek [13] zamazywanie w naszej świadomości postaci liderów (przywódców) pielęgniarstwa wspomagają: zbyt mała liczba publikacji i niskie nakłady zwartych opracowań biograficznych, rozproszenie biogramów w czasopiśmie zawodowych i pozazawodowych oraz słaba promocja wzorców osobo-

wych wybitnych postaci polskiego pielęgniarstwa wśród społeczeństwa. Autorki uważają także, że oddalenie młodych adeptów pielęgniarstwa od wyjątkowych, wybitnych postaci polskiego i światowego pielęgniarstwa warunkuje również zminimalizowany zakres przekazywanych treści nauczania, częste skupianie się na omówieniu działań zawodowych nesterek, pomijanie głębi rozważań teoretycznych oraz opisu zamiłowań i zainteresowań, co powoduje, że osobowości te nie są prezentowane i znane w taki sposób, na jaki zasługują [13].

Zarzycka i wsp. [14] w swojej pracy starali się ukazać znaczenie symboli i ceremonii zawodowych we współczesnym pielęgniarstwie. Autorzy w podsumowaniu stwierdzili, że „warto byłoby, aby w ramach kultywowania i hołubienia tradycji zawodowych powstały izby tradycji pielęgniarstwa w oddziałach wojewódzkich PTP lub innych miejscach, gdzie przeszłość i teraźniejszość pielęgniarstwa jest ważna” [14]. W ich opinii współczesny wizerunek symbolu pielęgniarstwa można prześledzić poprzez analizę wyników ankiety zamieszczonej w Newsletterze Pielęgniarskim z dnia 20.05.2008 roku, bazując na 3310 opiniach internautów, wskazano, że symbolem pielęgniarstwa jest czepek (59,8%), strzykawka (23,6%), mundurek (10,2%), inne (6,4%) [14].

Obecne badania wykazały, że 78% studentów studiów licencjackich i 61% studiów magisterskich uważało, że należy kultywować tradycje pielęgniarstwa związane z zawodem. Zarówno dla studentów studiów licencjackich, jak i studentów studiów magisterskich czepekowanie podobnie jak ślubowanie było szczególnie ważnym momentem w życiu zawodowym. Badani byli także przekonani, że powinno się uczyć studentów historii zawodu.

Z tego powodu wydaje się celowe systematyczne poszerzanie zasobu informacji dotyczących tradycji i historii zawodu pielęgniarek. Świadczą o tym także wyniki obecnych badań, ponieważ przekazywanie treści w powyższym zakresie za wystarczające uznało jedynie 28% studentów studiów magisterskich.

Może warto więc zastanowić się nad zwiększeniem liczby godzin dydaktycznych z przekazujących treści dotyczące historii zawodu pielęgniarstwa lub starać się przedstawiać ją w bardziej obrazowy sposób bądź interaktywny, by zainteresować nią studentów. Warto także przemyśleć, jak dotrzeć z tą wiedzą do studentów, jak przekonać ich o potrzebie posiadania tak ważnych przecież informacji historycznych. Nie można bowiem zapominać, że przeszłość i doświadczenie naszych poprzedników stanowi bazę naszej przyszłości.

Wnioski

1. Poziom wiedzy studentów Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku w zakresie wybranych faktów z historii i tradycji pielęgniarstwa jest niedostateczny.

2. Większą wiedzę posiadają studenci I roku studiów licencjackich w porównaniu ze studentami I roku studiów magisterskich.
3. Wyniki badań mogą też sugerować, że liczba godzin dydaktycznych poświęconych na przekazanie studentom wiedzy z zakresu historii zawodu jest niewystarczająca.

Piśmiennictwo

1. Kumaniecki K. Cyceron i jego współcześni. Czytelnik, Warszawa, 1989.
2. Decaux A. Victor Hugo. Perrin, Paryż, 2001.
3. Brzeziński W. Historia nazywana jest nauką o człowieku na przestrzeni dziejów. W: Brzeziński W. (red.). Historia medycyny. Wyd. Lek. PZWL, Warszawa 2004: 11.
4. Szumowski W: Historia medycyny. SANMEDIA, Warszawa 1994.
5. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego w sprawie zachowania symboliki zawodowej pielęgniarstwa w procesie edukacji zawodowej pielęgniarek http://www.doipip.wroc.pl/files_folder/BIULETYN%20MARZEC%202011.pdf; data pobrania 12.07.2012.
6. http://www.sluzbazdrowia.com.pl/artukul.php?numer_wydania=2931&art=3; data pobrania 12.07.2011.
7. Franek G., Budka M., Grzywna T., Łukasz-Paluch K. Wzory osobowe pielęgniarek w procesie kształcenia postaw etycznych. Probl. Pielęg. 2008; 1–2: 94–99.
8. Ślusarska B., Zarzycka D., Dobrowolska B. Postrzeganie tożsamości zawodowej przez pielęgniarki. Probl. Pielęg. 2007; 15: 147–156.
9. <http://www.wmp.org.pl/pl/>; data pobrania 12.07.2011.
10. Dunaj B. Popularny słownik języka polskiego. Wyd. Pinnex, Kraków, 2001.
11. Goworek P, Durka M., Kornecki P. i wsp. Analiza poziomu wiedzy studentów pielęgniarstwa w zakresie historii zawodu. Probl. Pielęg. 2008; 1–2: 100–105.
12. Dalkowska A., Dalkowski P, Gaworska-Krzemińska A., Krzemiński M. Historyczno prawne regulacje zawodu pielęgniarki. Probl. Piel. 2007; 15: 115–119.
13. Łukasz-Paluch K., Franek G.A. Wzory osobowe — wciąż niedoceniane źródło refleksji, inspiracji i dumy. Probl. Pielęg. 2010; 18: 66–71.
14. Zarzycka D. Dobrowolska B., Ślusarska B. Symbole i ceremonie zawodowe pielęgniarstwa — relikwiny przeszłości czy wartość zawodowa. Probl. Pielęg. 2009; 17: 54–62.